meene Kas aan de verplichtingen van Art. XIII K. O. te voldoen, achten ondergeteekenden zich verplicht, hierover een en ander in het midden te brengen.

Aanvankelijk toch is het ook hunne meening geweest, dat langs dien weg de oplossing van de bekende moeilijkheden in zake de verzorging der Emeriti predikanten enz. moest worden gezocht.

De voorstellen, door de Prov. Synoden van Zuid-Holland, Zeeland en Groningen ter Generale Synode van Arnhem gebracht, bewogen zich trouwens ook op deze lijn. En zoo zijn ondergeteekenden er toe gekomen, dat zij de bekende circulaire aan de Classicale vergaderingen hebben verzonden, waarin enkele vragen door hen aan de kerken werden gedaan, welker beantwoording hun met de gevoelens der kerken te dezen opzichte bekend gemaakt, en hen in staat gesteld hebben, de noodige berekeningen voor eene Algemeene Kas te maken.

Op grond daarvan echter zijn zij ook tot de besliste overtuiging gekomen, dat er van de verzorging naar Art. XIII K. O., door middel van eene Algemeene Kas, *niets* komen kan.

In de eerste plaats hierom niet.

Tal van kerken hebben principieele bezwaren tegen een dergelijke Algemeene Kas, wijl h. i. daardoor een financieel verband zoude komen tusschen de Ger. kerken, terwijl dit verband niet anders dan van confessioneelen aard wezen mag.

Natuurlijk moet met deze bezwaren, ook al deelt men ze niet, gerekend worden.

Eene regeling, die maar door een deel der kerken kan worden geaccepteerd, geeft niet, wat wij behoeven.

Doch in de tweede plaats kan ook om deze reden, van eene Algemeene Kas niets komen. Zeer vele kerken, zeker wel 50 pCt., hebben ons het bericht doen toekomen, dat het door ons genoemde percentage hare financieele krachten te boven gaat.

Dit percentage was als volgt:

a. voor traktementen beneden de	*f* 1000	= 5	pCt.
b. voor trakt. van *f* 1000	= 8	pCt.	= *f* 80
„ „ „ „ 1100	= 9	„	= „ 99
„ „ „ „ 1200	= 10	„	= „ 120
„ „ „ „ 1300	= 11	„	= „ 143
„ „ „ „ 1400	= 11⅓	„	= „ 161
„ „ „ „ 1500	= 12	„	= „ 180
„ „ „ „ 1700	= 14	„	= „ 238
„ „ „ „ 2000	= 15	„	= „ 300 enz.

Welnu, dat door ons genoemd percentage (wij hebben ons de moeite getroost het voor al de kerken naar de traktementen te berekenen) zou nauwelijks voldoende zijn om in de *tegenwoordige* behoeften, volgens de bepalingen der Middelburgsche Synode, te voorzien.

Maar dan moeten ook beslist *alle* kerken, ook de groote, met drie en vier, acht en negen predikanten, het aangegeven percentage opbrengen. Van verlaging van dit percentage kan doodeenvoudig geen sprake zijn; integendeel moet op doorgaande stijging worden gerekend, aangezien het getal emeriti predikanten enz. voortdurend toeneemt.

En zoo waren wij ook uit oorzake van financieele bezwaren genoodzaakt, ons oorspronkelijk plan te laten varen, en de bereids door ons ontworpen concept-regeling van samenwerking op den grondslag en ter uitvoering van Art. 13 K. O., hoeveel arbeid er ook aan verbonden was geweest, in portefeuille te houden.

Zeker, men spreekt ook wel van een omslag over de kerken van het benoodigd bedrag voor de verzorging der emeriti predikanten enz., om voorts elke kerk naar de financieele draagkracht in dien omslag te doen betalen.

Reeds meer dan één classe nam een voorstel aan, dat de kerken daartoe zoude moeten brengen.

Doch dat verandert feitelijk niets aan de zaak. De gelden moeten er dan toch komen, en het totaalbedrag is veel hooger, dan men algemeen denkt.

Volgens de ons verstrekte opgaven moet de jaarlijksche begrooting voor zulk een omslag op minstens *f* 65,000 worden gesteld, zegge **f 65,000**.

Gerekend naar den Synodalen rooster komt dit hierop neer, dat er door de meeste kerken van bijna alle provincièn veel meer moet worden bijgedragen, dan nu, en dat veelal met groote moeite, wordt opgebracht.

Er zit daarom naar onze, op cijfers en feiten berustende, overtuiging niets anders op, dan dat de kerken op de lijn van Middelburg blijven. En dat geschiedt in het door deputaten ingediende rapport. Nieuwe banen opent het niet. Alleen geeft het eenige verbeteringen, en wel deze: *a.* de rechtspositie der Emeriti pred. enz. wordt daarin geregeld; *b.* aan de dienstdoende predikanten wordt eene gestipuleerde acte en waarborg voor emiriteering gegeven; *c.* het onderling hulpbetoon wordt door deze regeling beter georganiseerd.

Wij achten deze verbeteringen onder de tegenwoordige omstandigheden niet van belang ontbloot.

Het bezwaar, ingebracht tegen de voorgestelde bepaling van de emeritaatsgelden der predikanten, die slechts weinig dienstjaren hebben, als zij emeriti worden, kan gemakkelijk door een kleine aanvulling ondervangen worden. Art. XIII K. O. houdt zijne geldigheid, dat bij gebleken behoefte behoorlijk in hunne noodruft moet worden voorzien. Dit geldt ook voor de weduwen-pensioenen van jonggestorven predikanten.

Hoe men deze zaak ook wende of keere, van de plaatselijke kerken moeten de gelden voor deze aangelegenheid toch komen. Nu is er sinds de regeling der Middelburgsche Synode eene bijzondere krachtsontwikkeling te bespeuren bij de plaatselijke kerken voor de verzorging naar Art. 13 K. O., en daaraan is het grootendeels te danken, dat deze nu zooveel beter is, dan onder de vroegere Generale kas.

Dit is trouwens ook wel eenigszins te verklaren. Voor een eigen Emeritus predikant of weduwe wil men in de gemeente nog wel zijn best doen, de ervaring bewijst het. Onderscheidene kerken verzorgen haren emeritus predikant of weduwe geheel uit eigen middelen. Maar deze gunstige omstandigheden verdwijnen bij de vorming eener Algemeene Kas, die wel door eene Generale Synode der Kerken kan worden aanbevolen, maar niet met dwingende macht haar kan worden opgelegd; zoodat feitelijk de verzorging der Emeriti pred. in de lucht komt hangen. Moeilijkheden zullen er te dezen opzichte wel altijd blijven, evengoed als dit het geval is met de regeling der predikantstraktementen, die ook veel te wenschen overlaat. Doch de kerken mogen zich wel tienmaal bedenken, eer zij de thans bestaande en in het concept verder uitgewerkte regeling loslaten, om in de plaats daarvan te besluiten tot eene Algemeene Kas, die ons het op dit gebied met zooveel moeite gewonnene zal doen verliezen en een inderdaad ongeregelden toestand insake de verzorging der Emeriti Pred. enz. zal bezorgen.

Met dank voor de plaatsing,

J. H. Donner,
W. B. Renkema

Nieuwdorp, Rijnsburg, 20 Mei 1905.

Uit de Pers.

De naderende politieke strijd doet ook in onze *Kerkbodes* zijn invloed gevoelen.

Volkomen juist is wat Ds. Littooy omtrent het karakter van dezen strijd opmerkt:

De strijd op staatkundig gebied gaat, zooals ieder weet, meer dan ooit over de hoofden der volksvertegenwoordigers heen tegen het Ministerie, bijname tegen den eersten Minister, Dr. A. Kuyper. Waarom meer dan weleer tégen het Ministerie? Omdat het, doordat het eene meerderheid heeft van anti-vrijzinnigen, in Tweede en Eerste Kamer, de christelijke levensbeschouwing realiseeren kan en wil, in en door de wetten, die het gaf of in ontwerp aanbiedt. De vrijzinnigen hebben, door de wetten, die zij aanboden en aangenomen zagen, op het terrein van het sociale, het staatkundige en kerkelijke leven de christelijke grondslagen ondermijnd, en helaas met al wat in hen is wenschen zij daarmee voort te gaan. Zij ontchristelijken ons land en volk. Want de Christus dien zij van het publiek terrein bannen, en, zooals Prof. Van der Vlugt in de Tweede Kamer zeide, in de binnenkamer eeren, is nog niet eens de Christus *der Schriften*, maar de gemoderniseerde de Christus hunner phantasie. Iemand dus, die niet in werkelijkheid bestaat. Goden eeren, die niet in werkelijkheid bestaan, is satansdienst, zegt ons het woord des Heeren. Weet gij niet — zoo luidt het — dat zij, die de afgoden offeren, den duivelen offeren.

Het is satan om het even hoe hij ons van den eenigen waren God aftrekt, als het hem maar gelukken mag, bereikt hij zijn doel, dan toch blijven wij in zijne macht, in zijn bezit en in zijn leven. Als wij ons hart en leven en ons vertrouwen aan iets of iemand buiten God in Christus geven, dan staat het vast, dat wij hem dienen.

De afval van het ware christendom gaat, naar wij in de Openbaring van Johannes lezen, zóó door, dat het ten langen leste een zelfbewust eeren en dienen van den satan worden zal. De afvalligen zullen, als hij in den tempel Gods als een god zitten zal, zeggen dat hij God is.

De afval zal dus een vreeslijk einde hebben. In navolging van den Gekruisigde op Golgotha mogen wij wel bidden: Vader, vergeef het hun, want zij, de vrijzinnigen, weten niet wat zij doen.

Maar bidden en werken moet samengaan. Mitsdien is het onze dure en heilige roeping in eenheid en met al wat in ons is en ons ten dienste staat, het Ministerie te steunen, waartegen de strijd wordt aangebonden, ja dat men den voet wil lichten, omdat het den heilloozen stroom keeren en de aloude christelijk fondamenten weer versterken wil. De strijd bij de aanstaande stembus heeft dus eene ontzaggelijke groote beteekenis. Van de richting waarin de stemmen uitgebracht worden, hangt o zooveel af voor de toekomst van ons land en volk op staatkundig, kerkelijk en maatschappelijk gebied.

Zorgen de kiezers niet, dat er eene meerderheid van volkswertegenwoordigers in de goede richting blijft, dan wordt aan het herstellen van en bouwen op de christelijke grondslagen weer een einde gemaakt, en door het liberalisme en socialisme wordt dan verwoest wat hersteld werd, en de privilegiën van het ongeloof, die tijden aaneen reeds zoo vele waren, worden dan bij vernieuwing vermenigvuldigd.

Aan een herstelling van de theologische faculteit aan 's lands academiën en aan zooveel meer wordt dan niet meer gedacht; en dus kan dan niet meer verwezenlijkt worden wat in dezen vele hervormden terecht begeerden en waarvoor het huidige Ministerie zijn steun heeft toegezegd. Zij loopen dan veeleer gevaar dat de privilegiën, waarin zij deelen, en waarnaar de Minister van Binn. Zaken geen hand uitstak, maar die hij, door benoemingen, in waarde deed toenemen, zullen verminderd en ten slotte, gelijk in Frankrijk, ontnomen worden. Dit laatste toch ligt op de lijn van de vrijzinnigen en socialisten.

Hoe vijandig zij de Kerken Gods en den dienst naar Zijn Woord zijn, komt, als zij het uit berekening niet verbergen en den witten das niet aandoen, steeds meer en feller uit. Geen wonder, want zij weten, dat de Bijbelsche Christenen hunne principieele tegenstanders zijn. Het liberalisme, hoe ook in fracties verdeeld, stoelt desalniettemin op eenen wortel en leeft uit één beginsel, dat der revolutie, waartegen Mr. Groen van Prinsterer reeds stelde — het Evangelie en zijn belijders.

De eenheid dier fracties zal bij de a.s. verkiezingen wel uitkomen. Tegen het Christelijk Ministerie is, onder allerlei voorwendsel, zoo goed als reeds aller leus.

Dat de socialisten niet van meetaf meegaan met de vrijzinnigen en dezen niet met genen, is volstrekt niet in het voordeel van ons die tot de Christelijke partijen behooren. Veeleer komt daardoor de laatste man van hen tegen ons in het strijdperk, want de oud liberalen worden dientengevolge momenteel verlost van hunne vrees voor 't socialisme, en ieder van hen heeft daarenboven dientengevolge meer dan anders den man van zijne keus. Tegenover die allen moet dus bij eerste stemming de meerderheid worden verkregen; want komt de vrijzinnig-democraat met ouzen candidaat in herstemming, dan voegen de sociaal-democraten (een enkele uitzondering daargelaten) zich als één man bij de vrijzinnig-democraten, wijl dezen hun, zooals de sociaal-democraat Bimmel deze week te Middelburg in de vergadering in het Schuttershof opmerkte, veel nader staan, dan de anti-revolutionairen.

Dat doen zij, niettegenstaande dit Ministerie in deze vier jaren veel meer voor de werklieden deed — gerekend óók met de ontwerpen die gereed liggen — dan de liberalisten in de 70 jaren dat zij aan het bewind waren, hebben gedaan.

Dat doen zij, gelijk wij begrijpen kunnen, omdat zij als wij erkennen en gevoelen, dat de strijd gaat om de dieper liggende beginselen. Hun strijd tegen het kapitaal is maar een klein deel van hun strijd; hij behoort tot den strijd tegen het Evangelie van onzen Heere Jezus Christus.

't Is daarom meer dan ooit onze roeping, om Jesus wil, alle gevoeligheden op zijde te zetten, de gelederen te sluiten en met gebed en een ijver, die de zaak waarom het gaat vraagt, werkzaam te zijn, totdat de strijd gestreden is, en Hij, die alles regeert, ons Zijnen raad en weg kennen doet.

Mogen de ontfermingen God over ons land en volk, dat zijne regeningen verbeurde, nog groot en vele zijn!

Vooral het slotwoord van Zeeland's nestor verdient ernstige behartiging.

Nu over heel het land de bange worsteling aanvangt, die in den diepsten grond vóór of tegen den Christus Gods gaat en waarbij alleen eendracht der Christusbelijders ons de victorie schenken kan, dient alle broedertwist te worden vergeten.

Wie thans, in kerkelijke of dogmatische dekrompenheid, geen oog heeft voor de hooge belangen van land en volk en het broederhart tot mikpunt van zijn pijlen kiest, pleegt verraad aan de zaak des Heeren.

Als de Philistijnen gewapend op de grenzen staan, mag Efraïm Juda en Juda Efraïm niet benauwen.

Officieele Berichten

Aan de Gereformeerde kerken in Nederland.

De kerkeraad der Gereformeerde kerk te Utrecht bericht hierbij aan de Gereformeerde kerken, dat hij met 't oog op het feit, dat sommige provinciale Synodes vergaderen in 't laatst van Juni, besloten heeft, om den uitersten termijn voor het inzenden van opgaven voor het Agendum voor de Generale Synode te stellen op 1 *Juli a.s.*

Hij verzoekt dus de provinciale Synoden en voorts allen, die iets hebben in te zenden, waarvan op het agendum vermelding moet geschieden, om te willen zorgdragen, dat alle opgaven enz. hem geworden *vóór* of *uiterlijk op den 1en Juli a.s.* aan 't adres van den laatst ondergeteekende (Schoolstraat 7).

Namens den Kerkeraad der Synodale Kerk,
M. v. Minnen,
P. J. W. Klaarhamer.

Utrecht, 18 Mei 1905.

Op het Agendum der particuliere Synode der Gereformeerde kerken in de provincie Noord-Holland, te houden op Woensdag 14 Juni a.s., 's morgens 10 uur, in de Gereform. kerk te Enkhuizen, komen de volgende voorstellen voor:

A. Rapport Revisie D. K. Orde.

Van classe *Enkhuizen.*

Aan het rapport nog toe te voegen:

a. artikel 57 blijve niet onveranderd, maar te doen vervallen het ze gedeelte van dat artikel, „en in de gemeenten waar men nevens de vader ook Gevaders" enz. tot het einde.

b. in art. 60 schrappen de woorden „en getuigen", zoo niet geheel schrappen dan zetten „of getuigen".

c. in art. 67 in te voegen achter Paschen en Pinkster „en volgenden dag".

Van de classe *Haarlem.*

a. Art. 75 worde aldus gelezen:

„Van al zulke zonden, die van haar naturewege of door verachting der kerkelijke vermaningen in het openbaar gekomen zijn, zal de verzoening (wanneer men genoegzame teekenen van boetvaardigheid ziet) openbaarlijk en in zulk een vorm en manier geschieden als tot stichting van iedere kerk door den kerkeraad bekwaam zal worden geoordeeld, waarbij het advies van twee genabuurde kerken kan worden gevraagd."

b. Aan art. 79 worde toegevoegd de clausule: „ten dezen gesteund door de deputaten die naar art. 49 staan over de peremtoire examina."

B. Rapport. Art. 36 Geloofsbelijdenis.

Classe *Alkmaar.*

Zij vereenigt zich met de conclusie van het rapport, in het midden latende of thans reeds de tijd gekomen is, die wijziging aan te brengen.

C. Rapport. Zending onder de Joden.

D. Rapport. Art. 13 D. K. O.

Classe *Enkhuizen.*

De classe kan na uitvoerige bespreking niet met de conclusie daarvan medegaan, en stelt voor te blijven bij de thans geldende bepalingen.

Classe *Alkmaar.*

De classe oordeelt dat wel ten opzichte van Predikanten van 70 jarigen leetrijd en van 40 jarigen dienstijd, maar niet ten opzichte van andere predikanten eene regeling wordt voorgesteld, die in overeenstemming is met art. 13, en wel bepaald met de zinsnede, „dat eerlijk in hunne nooddruft worde voorzien." Zij geeft daarom in overweging aan de prov. Synode, aan de gen. Synode voor te stellen, de conclusie van genoemd rapport te verwerpen en deputaten te benoemen, die eene regeling ontwerpen, volgens welke alle emer. predikanten naar art. 13 behoorlijk in hun nooddruft verzorgd worden.

E. Verdere voorstellen.

a. De classis *Alkmaar* verzoekt doorzending naar de gen. Synode van het voorstel tot opheffing van het *Kerkblad.*

b. Zij betuigt adhaesie aan het voorstel der classis *Edam* inzake bearbeiding van plaatsen die door plaatselijke kerken moeilijk bereikt kunnen worden.

c. Zij verzoekt doorzending van het voorstel van de kerk te De Helder: De gen. Synode richte een schrijven aan de Geref. kerken waarin wordt aangedrongen, om, wanneer jeugdige lidmaten, hetzij al of niet toegelaten tot het H. A., vertrekken naar de verschillende garnizoensplaatsen, daarvan kennis te geven aan den raad der Geref. kerk, van die plaatsen.

De classis *Edam* stelt aan de prov. Synode voor eene regeling te treffen, waardoor meer het Evangelie verbreid worde in de provincie, met name in die streken waar de arbeid der plaatselijke kerk ontbreekt.

Verslag der Vergadering van de classis Gouda.

Namens de roepende kerk van Schoonhoven A. opent Ds. de Jong de vergadering. Z.E.W. laat zingen Ps. 25:2, leest Psalm 122 en gaat voor in het gebed.

Alle kerken zijn wettig vertegenwoordigd.

Het moderamen constitueert zich als volgt: Ds. Langen praeses, Ds. Dalhuysen assessor, Ds. van Dijk scriba.

De notulen worden onveranderd goedgekeurd.

Als kerkvisitatoren worden verkozen D. D. Langen, Dalhuysen, Steinhart en Boekstra primi; D. D. de Vries en van Dijk secundi.

Tot afgevaardigden naar de Prov. Syn. worden verkozen: D. D. Dalhuysen en Langen primi; D. D. Steinhart en van Dijk secundi. Als ouderlingen de brs. A. van Leeuwen en D. Bremmer primi; de brs. K. v. d. Heuvel en J. W. Valk secundi.

Door de Dep. in betrekking tot de zaken te Schoonhoven A wordt rapport uitgebracht. De bespreking naar aanleiding van dit rapport en van de daarmede in verband staande ingekomen stukken wordt uitgesteld tot de namiddagvergadering, in welke deze zaken tot een gewenscht einde mochten worden gebracht.

De beroepen predikant van Reuwijk en Sluijswijk, Dr. B. J. Esser, wordt peremptoir geëxamineerd, waarbij Ds. van Dijk hem onderzoekt in de Dogmatiek, Ds. Broekstra in de ambtelijke vakken en Ds. de Vries in kerkrecht. Overeenkomstig het besluit der Synode was hem van de overige vakken vrijstelling gegeven. Na advies van den eenigen prov. dep. wordt voornoemde broeder met algemeene stemmen toegelaten tot den Dienst des Woords en der Sacramenten, welk besluit hem door den Praeses met hartelijke woorden wordt medegedeeld.

Na de pauze worden de collecten en quota geind.

In comité vergaderd zijnde, leest de Praeses een aanvrage voor van Ds. de Jong om eervol emeritaat. De classis meent echter deze aanvrage vooralsnog niet te mogen inwilligen. De vacaturebeurten worden geregeld, en in plaats van Ds. de Jong wordt Ds. de Vries aangewezen als consulent van de kerk te Bergambacht.

Aan de kerk te Waddingsveen wordt op een desbetreffende vraag geadviseerd, de volgende vergadering een voorstel van grensregeling tusschen deze en de aangrenzende kerken ter tafel te brengen.

Aan de kerkvisitatoren der classis wordt opgedragen een wijziging van de visitatie regeling op de eerstvolgende vergadering in te dienen.

Besloten wordt naar de Prov. Syn. door te zenden het voorstel van Nieuwerkerk en Oudewater om de uitgave van het kerkblad te doen ophouden.

In zake het rapport van de Dep. der Gen. Syn. tot revisie van eenige artikelen der kerkenorde, besluit de classis hare instemming daarmede te betuigen, doch voor te stellen 1. dat bij de wijziging zooveel mogelijk de nieuwe stijl worde toegepast, 2. dat in art. 4 het woord „vasten" niet worde weggelaten, en 3. dat in art. 11 de oude redactie worde gehouden.

Omtrent het rapport in zake art. 36 G.B. wordt een voorstel van Nieuwerkerk aangenomen, waarbij geadviseerd wordt tot groote voorzichtigheid in betrekking tot de wijziging van dit artikel.

Na breedvoerige discussie wordt in zake het rapport der Dep. over art. 13 K.O. een voorstel van Gouda A aangenomen, hetwelk het beginsel eener generale kas huldigt.

Gouda B stelt voor, dat de classis hare adhaesie betuige aan het besluit der classis Brielle, waarin zij hare afkeuring uitsprak over de wijze van optreden van den Wachterbond en van prof. Lindeboom als lid van den Bond. Dit voorstel wordt aangenomen, ofschoon een sterke minderheid om formeele redenen zich er tegen verklaart.

Ingekomen is een schrijven, inhoudende een reeks voorstellen, op den kerkelijken toestand dezer dagen betrekking hebbende, en ondergeteekend door 58 lidmaten uit de kerk van Gouda A. De classis besluit echter deze voorstellen niet door te zenden naar de Prov. Synode.

Aan Gouda A en Sluipwijk wordt advies gegeven in een tuchtzaak.

Betreffende de bearbeiding van Stolwijk wordt aan den Scriba opgedragen de meening der desbetreffende kerkeraden te vragen.

Nog wordt besloten aan de Prov. Dep. voor het peremptoir examen mede te deelen, dat slechts één Deputaat het examen heeft bijgewoond en de classis over deze onvolltalligheid hare afkeuring heeft uitgesproken.

Op de Augustusvergadering zullen gestort worden de collecten voor de Theol. School, het Weeshuis en de Zending. Roepende kerk zal zijn Schoonhoven B.

Ds. Dalhuysen sluit de vergadering met dankzegging.

Namens de classis
A. van Dijk, *Scriba.*

Buitenland.

Rusland. Vrijheid van propaganda voor de kerken. Socialistische Gymnasiasten en Hoogere burgers.

Het is nu van lieverlede voor ieder duidelijk geworden, dat in Rusland aan de onderscheidene Christelijke kerken vrijheid van conscientie geschonken is. Eerst dacht men nog, toen men den tekst van het desbetreffend keizerlijk besluit nog niet kende, dat eigenlijk alleen aan de Staatskerk vrijheid van propaganda zou blijven. Doch dit werd afgeleid uit een bepaling, waaruit blijkt dat alleen de Russische Orthodoxe kerk voor haar onderhoud en propaganda gelden uit de staatskas ontvangen zal. Nu evenwel kunnen ook de andere kerken het net uitwerpen om menschen te vangen, doch moeten dit doen zonder hulp van den staat. Alleen is het verboden om iemand uit de staatskerk te lokken, „door bedrog, door geweld of door het beloven van stoffelijke voordeelen." Maar wanneer iemand uit volle overtuiging zijne kerk verlaat, wordt hem, noch den leeraar die hem daartoe bracht, eenige moeite aangedaan.

Het is te denken dat niet aanstonds allen van de hun geboden vrijheid zullen 'gebruik maken; de gedachte dat men in Rusland geen vrijheid van conscientie genoot, is toch zoo diep doorgedrongen, dat men niet aanstonds zich verplaatsen kan in een anderen toestand. Men beweert dat ook onder de geestelijken der Griecksch orthodoxe kerk velen van de gelegenheid zullen gebruik maken, om de kerk die zij dienden, vaarwel te zeggen.

Er wordt in de groote pers weinig over de verandering van den toestand in Rusland gesproken. Wij meenen de verklaring daarvan te vinden in het feit, dat de Joden in de verleende vrijheid van conscientie niet deelen. Alle dwangwetten zijn toch voor de Joden gehandhaafd. En nu is de groote pers in Europa voor een groot deel in Joodsche handen! De Mahomedanen hebben nog eenigermate verlichting der tegen hen geëischte dwangwetten verkregen, doch de Joden kregen niets met al. Hoe is dit te verklaren? Enkel uit het feit, dat de Czar conscientie-vrijheid gaf, om staatsredenen.

De Finnen hebben zich in de crisis die Rusland doorleeft, voorbeeldig getrouw gedragen, doch er zijn streken in Polen, waarin van de Joden 64 pCt. der dienstplichtigen zich aan den dienst van het vaderland door de vlucht hebben onttrokken. Daarom kregen de Finnen de meeste vrijheid en bleven op de Joden de dwangwetten van toepassing.

Opmerkelijk is het ook, dat te Mittau de jongens en meisjes van middelbare scholen eene resolutie hebben aangenomen, waarin gesproken wordt van den »oorlog in het verre oosten" die „het zelfbewustzijn van de geheele maatschappij heeft doen ontwaken", van „het geweld en het bedrog waarmede men ons denken verduisteren wil"; waarin geëischt wordt dat direct, geheim, algemeen stemrecht zal gegeven worden, enz. enz. De scholieren verlangen daarbij, evenals hunne kameraden te Rostow, Jekaterinoslow, Saratow, enz., dat er geen huiszoekingen meer bij hen plaats zullen hebben; dat de scholieren buiten de school niet onder de schooltucht zullen staan; dat zij den schouwburg zullen mogen bezoeken en vergaderingen houden om over hunne aangelegenheden te beraadslagen, en nog meer dwaasheden. Dit fraaie stuk ging den 4den April 1905 uit van de Mittausche leerlingen organisatie van het Rigasche comité van de Russische Soc. dem. arbeiderspartij!

Voor 15 jaren moesten aldaar de Duitsche scholen tot Russische gemaakt worden. Tot de genoemde organisatie behooren alleen jongens en meisjes van Russen, Letten, en Litauers; geen enkele van Duitschen oorsprong is er bij. De regeering heeft dus geen eer met haar werk ingelegd.

Het verheugt ons, dat in Rusland tegenover de revolutie de banier van het Evangelie ongehinderd kan opgeheven worden. Dat het staatsgeld alleen der Staatskerk ten goede komt, staat den vrijen loop van het Evangelie gelukkig niet in den weg.

Gemengd nieuws.

Eindelijk. De tachtig-jarige Pobedonoszew, sedert 25 jaren procureur der Heilige Synode der Grieksch-orthodoxe kerk, heeft den Czar om ontslag gevraagd. Dit verwondert ons niet. Pobedonoszew stond steeds conscientievrijheid in Rusland tegen. Nu die verleend is, heeft hij zeker geen lust meer zijn ambt te bekleeden.

In Duitschland is in de laatste 18 jaren het aantal studenten in de godgeleerdheid gedaald van 2000 tot 750. Indien dit zoo doorgaat, zullen er weldra tal van gemeenten zonder leeraar zijn. De hoofdoorzaak van deze vermindering is ongetwijfeld het rationalisme, dat in den nieuwen vorm van het Ritschlianisme sedert lange jaren aan de Duitsche Universiteiten den boventoon heeft.

De heiligen van Silo. In de stad Durham, Maine, bestaat eene eigenaardige secte, de *Saints of Shiloh*, die staat onder leiding van den evangelist Sandford. Deze secte, ook bekend als »De Heilige Geest en Wij" wordt door Holman F. Day in *Leslie's Monthly* beschreven. Day's bekendheid met Sandford begon aan den voet van een zandheuvel, dicht bij Androscoggin, waar hij hem aantrof in zijn eersten tempel, een oude hofstede. Heel de berijting van Sandford bestond toen in een kruiwagen en drie centen. Met dit kapitaal, zeide hij, op den heuvel »een kostelijken tempel ter eere Gods te zullen bouwen".

Toen de volgelingen van Sandford met zijne plannen bekend werden, boden allen hun diensten aan. In ongeveer een week was het fundament zoover gereed, dat de marmeren hoeksteen gelegd kon worden. Sandford werd beschuldigd, dat hij zichzelven wilde verrijken met de milde gaven zijner volgelingen, en vermaakte toen al de eigendommen aan »God den Almachtige", welke overdracht op het registratie-kantoor van Androscoggin geboekt werd.

Het aantal volgelingen nam bestendig toe. Bijna iederen dag kwamen nieuwe pelgrims, en meest met goed gevulde beurzen. Velen verkochten hunne boerderijen en kwamen zich vestigen bij den nieuwen tempel met hunne gezinnen. Sommigen stortten al hun geld in het gemeenschappelijk fonds. Het eerste vertrek, dat in den tempel werd afgewerkt, is een kamertje boven in den toren met ronde raampjes. Acht jaar geleden werd hierin een »heilige" geplaatst met zijn gezicht naar Jeruzalem om te bidden, en sedert dien tijd is er nacht en dag iemand, die in dit kamertje bidt. De bidders worden om de twee uur afgelost.

Toen de eerste tempel voltooid was, bedroeg het aantal heiligen reeds twee honderd. Zij hielden zich bezig met het onderzoek van den Bijbel en ter voorbereiding, om »hun herleefd apostolisch geloof" te verbreiden. Wat voor Silo noodig is wordt verkregen door gebed. Sandford verklaart, dat God nog nooit naliet om hem de gelden te bezorgen voor het werk, dat Hij hem heeft gegeven te doen. De eigendommen vertegenwoordigen thans eene waarde van *f* 500.000.

De Heiligen van Silo zijn afkeerig van theologische geschilpunten. Het is hun te doen om »den Bijbel te beleven". Er zijn, zooals bekend is, schijn-tegenstrijdigheden in den Bijbel; zij zeggen, dat God van het menschdom niet vraagt om voor Hem de beteekenis zijner woorden vast te stellen. Gaan de zaken op den heuvel niet goed, dan is de Duivel neergedaald om moeite te verwekken. Dan begeeft men zich naar den »Toren van David" of het wapenhuis. Aan den muur hangen schilden, rondassen en allerlei wapenen. Met deze wapenrusting en met een Bijbel in de hand wordt, zoo onderstelt men, de duivel verdreven. Is dit gedaan, dan begeeft men zich naar den tempel en wordt dankdag gehouden.

Het eenige boek is de Bijbel. Wanneer Sandford niet in den tempel is om onderricht te geven en de beginselen der secte te verklaren, is er een der zes onderlingen hiermee bezig. Iederen Donderdag is er een vast- en bededag. Allen, die in den tempel hun verblijf houden, vergaderen dan in het grootste vertrek en blijven daar heel den dag in geknielde houding.

In naam vormen de Heiligen van Silo een coöperatieve vereeniging, maar iedereen weet, dat heel het gezag berust bij den evangelist Sandford. Hij geeft de wetten, verklaart wat volgens Gods Woord regel moet zijn van geloof en leven, maakt de plannen ter uitbreiding van de onderneming, en bepaalt wat er gedaan moet worden met de gelden die inkomen. Sandford verschilt hierin van Dowie, dat hij godsdienst en handelsondernemingen niet met elkaar wil vereenigen. Sandford heeft geen eigen beurs.

In deze secte is natuurlijk veel wat wij verkeerd achten. Doch men moet erkennen: zij tracht de gemeenschap der heiligen in praktijk te brengen.

Winckel.

Voor Kinderen.

EEN LEVENSGESCHIEDENIS.

X.

Wederzien.

„Maar kapitein," sprak Pouwels, „kunnen we dat doen? Hij heeft zijn verdiende loon en zit er leelijk bij. Evenwel, hij is nu in nood en we moeten hem helpen, dunkt me. Ik geloof dat ik zelfs vrouwen aan boord zie. Tegen die vechten we toch niet."

De kapitein nam zijn kijker, tuurde even en sprak toen:

U hebt goede oogen, mijnheer! al begrijp ik niet dat een kaperschip ook vrouwen meeneemt op zijn tochten. Maar hoe moet ik die lui helpen? Wij zijn maar zoo wat een dozijn koppen sterk en zij zeker wel twee. Haal ik ze hier, dan zijn ze niet te goed om ons op 't lijf te vallen, in 't ruim te smijten en zelf den baas te gaan spelen. Dat zou u toch ook niet lijken."

„Zeker niet," zei Pouwels, „maar is daar zooveel gevaar voor? De menschen zijn op het punt van te verdrinken, en zullen nu wel niet aan vechten denken."

Thans echter begonnen de stuurman en het verdere scheepsvolk ook mee te spreken. Allen gaven hun kapitein volkomen gelijk. De „Borough" was een koopvaarder, heel niet tot den strijd uitgerust, er waren weinig wapens aan boord en daar tegenover stond, dat de kapers niet alleen flinke wapens hadden, maar ze ook voortreffelijk wisten te gebruiken.

„U kent dat volkje zeker nog niet, mijnheer," zei de stuurman. „Ik heb ze bijgewoond en verzeker u, dat ik ze liefst heel ver van mij houd. Ze ontzien niets."

Onze Pouwels echter was het er niet mee eens; hij vond het verschrikkelijk, die menschen zoo te laten verdrinken, zonder althans iets te doen om hen te redden. Doch hij stond alleen. Geen der Engelschen toonde lust om een hand voor de kapers uit te steken. Ge vindt dat misschien hard, vrienden, en dat schijnt het ook. Maar toch, als we weten hoe het toen in den oorlog en vooral bij de kaapvaart toeging, als we bedenken, dat de vrees van den